

Özel Yetenekli Ergenlerde Psikolojik İyi Oluş ile Algılanan Sosyal Yetkinlik Arasındaki İlişki*

The Relationship between Psychological Well-Being and Perceived Social Competence in Gifted Adolescents

Uzm. Psk. Dan. Osman GÖNÜLTAŞ¹, Prof. Dr. Zeynep KARATAŞ²

Öz

Bu araştırmanın amacı özel yetenekli ergenlerde psikolojik iyi oluş ile algılanan sosyal yetkinlik ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerini içeren karma desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Bilim ve Sanat Merkezleri'ne devam eden 547 lise öğrencisi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Algılanan Sosyal Yetkinlik Ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ve Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi kullanılmıştır. Cinsiyet değişkeni, dummy değişkene dönüştürülerek regresyon analizine dahil edilmiştir. Nitel verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, psikolojik iyi oluş ile algılanan sosyal yetkinlik arasında pozitif yönde ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca algılanan sosyal yetkinliğin, özel yetenekli ergenlerin psikolojik iyi oluşlarını istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür. Benzer şekilde nitel bulgular da sosyal yetkinliğin psikolojik iyi oluşa katkısı olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenekli ergenler, psikolojik iyi oluş, sosyal yetkinlik

Makale Türü: Araştırma

Abstract

The purpose of the current study is to investigate the relationship between psychological well-being and perceived social competence and gender in gifted adolescents. The study employed the mixed design including qualitative and quantitative research methods. The study group of the study is comprised of 547 high school students attending Science and Arts Centres. As the data collection tools, the Psychological Well-Being Scale and Perceived Social Competence Scale and a semi-structured interview form were used. In the analysis of the quantitative data, Pearson Product-Moment Correlation Coefficient and Multiple Linear Regression Analysis were used. The gender variable was included in the regression analysis by being converted into dummy variable. In the analysis of the qualitative data, content analysis was used. According to the results of the analyses, there is a positive correlation between psychological well-being and perceived social competence. Moreover, perceived social competence was found to significantly predict psychological well-being of gifted adolescents. Similarly, the qualitative findings also showed that perceived social competence has some contribution to psychological well-being.

Keywords: Gifted adolescents, psychological well-being, social competence

Paper Type: Research

Giriş

Her toplumda, bazı bireyler yaratıcılık, akademik, liderlik, sanat gibi çeşitli alanlarda akranlarına göre üst düzey gelişim göstermektedir (Renzulli, 2012). Bir toplumun geleceği çoğu

*Bu araştırma, 07-10 Ekim 2021 tarihlerinde düzenlenen 22. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

¹Milli Eğitim Bakanlığı, Isparta,ogonultasmlt@gmail.com

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, zeynepkaratas@mehmetakif.edu.tr

Atf için (to cite): Gönültaş, O. ve Karataş, Z. (2023). Özel yetenekli ergenlerde psikolojik iyi oluş ile algılanan sosyal yetkinlik arasındaki ilişki. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 516-533.

zaman bu yeteneklere sahip bireylerle yakından ilişkilidir. Akranlarından üst düzey gelişim gösteren özel yetenekli bireylerin gelişimleri desteklendiğinde, bu bireyler topluma daha fazla katkı sağlayabileceklerdir (Sevgili Koçak, 2020). “Özel yetenekli bireyler, akranlarına göre hızlı öğrenen; yaratıcılık, sanat, liderlik alanlarına ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri algılayabilen, ilgi duyduğu alanlarda bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek performans gösterebilen bireyi ifade etmektedir” (MEB Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 2016, s.2). Akkanat (1999) ise özel yetenekli bireyleri, bir ya da daha fazla yetenek alanında ya da zekâ özelliğinde akranlarına kıyasla üstün performansla sahip ya da gizil güçleri olan ve diğer alanlarda da ortalama düzeyde yeteneğe sahip bireyler olarak tanımlamıştır.

Her bireyin psikolojik iyi oluşu ruh sağlığı açısından önemlidir. Normal gelişim gösteren akranları gibi özel yetenekli bireylerin de psikolojik iyi oluşları çeşitli şekillerde incelenmiştir. Alan yazında, özel yeteneklilerin psikolojik iyi oluşlarına ilişkin farklı görüşlere rastlanmaktadır. Ciğerci’ye (2006) göre özel yetenekli bireylerin daha duyarlı ve daha hassas olmalarından kaynaklı psikolojik belirtiler gösterme ihtimalleri daha fazladır. Tong ve Yewchuk (1996) özel yeteneklilerin hayattan daha az doyum aldıklarını ve yoğun kaygı yaşayan bireyler olduklarını ifade etmiştir. Özellikle özel yeteneklilerin yüksek algıları, farklı düşünme hızları, zengin ilgi alanları ve yaşadıkları psikolojik ve duyuşsal problemler onları stres yaratan süreçlere yakınlaraştırmakta ve kendilerini mutsuz hissetmelerine sebep olmaktadır (Tohum ve Tortop, 2018). Buna karşın, Bergold, Wirthwein, Rost ve Stainmayr (2015) ise üstün yetenekliliğin psikolojik iyi oluş için risk faktörü olmadığını ifade etmiştir. Ozbey’in (2020) yaptığı çalışmada, özel yetenekli ergenlerin normal gelişim gösteren akranlarına göre psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Lubinski, Benbow ve Kell (2014) tarafından yapılan bir çalışmada özel yetenekli ergenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri beklenenden daha yüksek çıkmıştır.

Keyes, Shmotkin ve Ryff (2002) psikolojik iyi oluşu, kişinin kendini olumlu olarak algılayabilmesi, bağımsız hareket edebilmesi, yaşam amacına sahip olması, diğerleriyle sağlıklı ilişkiler kurabilmesi ve kapasitesi ile sınırlılıkları hakkında farkındalığa sahip olması şeklinde tanımlamıştır. Psikolojik iyi oluş hem duygusal hem de bilişsel unsurları içeren çok boyutlu bir yapıyı ifade etmektedir. Genel olarak psikolojik iyi oluş, kişinin kendisine ve yaşamına ilişkin pozitif bir bakışa sahip olmasını, kendisini sürekli olarak gelişme ve ilerleme içinde hissederek yaşamını anlamlı olarak algılamasını, yaşam amacı doğrultusunda eyleme geçmesini, bu süreç içinde diğerleriyle sağlıklı ilişkiler kurmasını, amaçlarına uygun özerk karar verebilmesini içeren işlevsel bir kavramdır (Hamurcu, 2011; Salami, 2011).

Psikolojik iyi oluş bakış açısına göre iyi oluş, bireyin kendisini iyi hissetmesinden ziyade iyi yaşayabilmesi ve iyi şeyler yapabilmesi şeklinde nitelendirilmiştir (Forgeard, Jayawickreme, Kern ve Seligman, 2011). Ryff ve Singer (2008) psikolojik iyi oluşu kendini kabul, diğerleriyle sağlıklı ilişkiler, özerklik, çevresel hâkimiyet, yaşam amaçları ve bireysel gelişim olarak altı alt boyutta incelemiştir. Kendini kabul, kendini iyi ve kötü yönleriyle kabul etmeyi ve geçmiş yaşam ile ilgili olumlu değerlendirmeler yapmayı ifade etmektedir. Diğerleriyle sağlıklı ilişkiler, sosyal yaşamda çevresindeki kişilerle etkili iletişim kurabilme becerisini gerektirmektedir. Özerklik, kendi kendine karar vermeyi, düşünce ve davranışlara yönelik baskılara direnç gösterebilmeyi ifade ederken çevresel hakimiyet, çevresini etkili bir şekilde yönetebilmeyi ve olası fırsatları etkili ve doğru bir şekilde değerlendirebilmeyi ifade etmektedir. Bir diğer alt boyut olan yaşama amacı, yaşam amacına sahip olmak ve bu amaca yönelik davranışlar sergilemektir. Son boyut olan bireysel gelişim ise sürekli olarak kendini geliştirme motivasyonuna sahip olmayı ve bunun için çaba harcamayı ifade etmektedir. Sonuç olarak, bireyin psikolojik olarak iyi olabilmesinin, yaşamının bazı alanlarındaki olumlu işlevselliğine bağlı olduğu görülmektedir (Özen, 2005).

Psikolojik iyi olma bireylerin gelişimi için oldukça önemli bir kavramdır. Özellikle ergenin sağlıklı bir kimlik geliştirebilmesi açısından kendisini tanıması ve daha mutlu bir yaşam

sürdürmesi, geleceği için oldukça önemlidir. Psikolojik iyi oluş halini sağlayamayan bir ergenin hem bulunduğu dönem içerisinde hem de gelecekte sosyal yaşamında sorunlar yaşayabileceği söylenebilir (Kale, 2019). Corsana, Majorano ve Champretavy'a (2006) göre sosyal ilişkiler ergenlerde psikolojik iyi oluşu pozitif yönde etkilemektedir. Özellikle yalnızlık, ergenlerin genel ruh sağlığı üzerinde (Karataş ve Uzun, 2021) olduğu gibi psikolojik iyi oluşu özelinde de risk olabilmektedir. Birey çevresini algılamaya başladığı andan itibaren bir sosyalleşme sürecine girmektedir. Sosyal yaşamda etkin rol oynamak, kendini sosyal yaşamın bir üyesi olarak kabul etmek, başkalarına karşı sağlıklı davranışlar geliştirmek, var olan niteliklerini kullanabilmek ve geleceğe hazırlanabilmek açısından önemlidir (Gülşen, 2013). Karataş ve Tagay'a (2021) göre sosyal yaşam bireyin içinde bulunduğu durum, ortam ve şartlara uyum sağlayabilmesini ve başkaları ile olumlu ilişkiler kurabilmesini de gerekli kılmaktadır.

Akranlarına göre farklı gelişimsel özellikler gösteren (Karakuş, 2010; Kartel ve Tortop, 2019; Kaufman ve Sexton 1983; Özbay ve Palancı, 2011; Silverman, 1994) özel yetenekliler sosyal uyum sorunu yaşayabilmektedirler (Akarsu ve Mutlu, 2018; Chen, 1980; Cross, 2005; Levent, 2011; Morawska ve Sanders, 2008; Shechtman ve Silektor, 2012). Eren, Ömerelli-Çete, Avcil ve Baykara'ya (2018) göre özel yetenekli ergenler kendilerinin sosyal işlevselliklerini düşük olarak algılamaktadır. Hwang ve Cho (2011) ise özel yetenekli ergenlerin sosyal yeterlik becerilerinin normal gelişim gösteren ergenlere göre daha iyi olduğunu belirtmiştir. Lee, Olszewski-Kubilius ve Thamson'na (2012) göre özel yetenekli bireyler kişilerarası yeteneklerini ve akran ilişkilerini yüksek seviyede algılamaktadırlar.

Sosyal bir varlık olan insanın yaşadığı sorunlar çoğunlukla kişiler arası ilişkilerden kaynaklanmaktadır. Bireyin bulunduğu çevreye uyum gösterebilmesi için, onun kişilerarası ilişkilerinde gerekli tutum ve davranışlara sahip olması gerekmektedir (Öncü, 2002). Genel olarak bireyin sosyal çevresi ile sağlıklı sosyal ilişkileri başlatabilmesi ve sürdürebilmesi sosyal yetkinlik olarak tanımlanmaktadır (Rydell, Hagekull ve Bohli, 1997). Sosyal yetkinlik birçok davranış ve beceriden oluşan karmaşık bir yapıdır (McCallister, Nash ve Meckstroth, 1996). Sosyal yetkinlik, sosyal ilişkilerinde atılgan davranma, bir sosyal grup ya da etkinliğe katılım gösterme, samimi tutum sergileme, diğerlerine yardım etme ya da ihtiyacı olduğunda yardım isteme gibi bazı becerileri içeren davranışlar bütünüdür (Connoley, 1989). Çorbacı-Oğuz (2008) ise sosyal yetkinliği, bireyin özdenetime sahip olması ve kişiler arası ilişkilerini yönetebilmesi sonucu yeterli sosyal davranışlar sergilemesi şeklinde ifade etmiştir. Çelikkaleli'ye (2014) göre, yeni kişilerle ilişki başlatabilme, kalabalık önünde konuşabilme, farklı sosyal ortamlara katılabilme, karşısındaki ile duygularını paylaşabilme ve duygularını kontrol edebilme yetkinlik inancını artırmaktadır.

Sosyal yetkinlik becerisi ergenlerin yaşamında önemli bir yere sahiptir (Bilgin, 1999). Ergenin sosyal çevresi ile sağlıklı ilişkiler kurabilmesi ve devam ettirebilmesi, toplumda bir yer edinebilmesi, kendini toplumda etkin role sahip bir kişi olarak görmesi için kendisini sosyal açıdan yetkin olarak algılayabilmesi gerekmektedir (Ateş, 2016). Ergenlik döneminde bireyin hem çevresinde hem de iç dünyasında birçok değişiklik yaşanmaktadır (Savi-Çakar ve Uzun, 2021; Uzun ve Öztürk-Gübeş, 2021). Özellikle ergenlik döneminde sosyal ilişkiler ve kişiler arası etkileşim giderek karmaşıklaştığından sosyal beceriler karşılaşılabilecek zorluklarla baş etmede büyük önem taşımaktadır (Canbay, 2010). Erözkan'a (2013) göre sosyal yetkinlik, kişilerarası problem çözme ve iletişim becerileri ile ilişkili kavramdır. Kişilerarası problem çözme ve iletişim becerilerini yeterli olarak algılayan ergenler, kendilerini sosyal yaşamında karşılaştıkları çeşitli durumlara ilişkin daha yeterli hissetmektedir. Bu da onların kendilerini sosyal olarak yetkin görmelerini sağlamaktadır. Desivilya ve Eizen'e (2005) göre yüksek sosyal yetkinlik ile karakterize edilen bireyler, iç anlaşmazlıklarla başa çıkmak da dahil olmak üzere, kişiler arası ilişkileri yapıcı bir şekilde yönetme yeteneklerinden oldukça eminlerdir.

Alanyazın incelendiğinde ergenlerde psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik/yeterlik ilişkisini inceleyen araştırmalara rastlamak mümkündür (Corsana, Majorano ve Champretavy, 2006; Hamurcu, 2011; Holopainen, Lappalainen, Junttila ve Savolainen, 2012; Segrin, Hanzal,

Donnerstein, Taylor ve Domschke, 2007). Ancak gerek yurt içinde gerekse yurt dışında özel yetenekli ergenlerde psikolojik iyi oluş ile sosyal yetkinlik/yeterlik değişkenlerinin birlikte incelendiği herhangi bir araştırmaya bu araştırmanın alanyazın taraması kapsamında rastlanmamıştır. Bu araştırmanın akranlarından farklı gelişimsel özelliklere sahip özel yetenekli ergenlerin psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik algısının önemine dikkat çekmesi açısından alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Özellikle bu araştırma ile özel yeteneklilerin sosyal becerilerini geliştirmeye ve psikolojik iyi oluşlarını artırmaya yönelik çalışmaların planlanması açısından araştırmacılar için farkındalık oluşturabileceği söylenebilir. Bu düşünceden yola çıkılarak araştırmada psikolojik iyi oluş ile algılanan sosyal yetkinlik arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmıştır:

1. Özel yetenekli ergenlerin psikolojik iyi oluşları ile algılanan sosyal yetkinlikleri arasında ilişki var mıdır?
2. Sosyal yetkinlik ve cinsiyet özel yetenekli ergenlerin psikolojik iyi oluşlarını yordamakta mıdır?
3. Özel yetenekli ergenlerin psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik ile ilgili görüşleri nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel yöntem ile yapılan aşamasında, ilişkiisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkiisel tarama modeli, iki ve daha fazla değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve derecesini tespit etmeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2005). Araştırmanın nitel yöntem aşamasında ise, özel yetenekli ergenlerin psikolojik iyi oluşa ilişkin görüşlerini daha ayrıntılı bir şekilde ortaya koymak için olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni ile farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan başka bir ifadeyle tam kavranamayan olgulara ilişkin anlamları ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın nicel boyutunun çalışma grubu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Bilim ve Sanat Merkezleri'ne devam eden 305 (% 55,8) kız, 242 erkek (% 44,2) erkek olmak üzere toplam 547 genel yetenek alanından tanınmış özel yetenekli 9. (% 34), 10. (% 18,1), 11. (% 19,7) ve 12. (% 28,2) sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışma grubunun seçiminde seçkisiz olmayan amaçlı örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi, zaman, para ve işgücü kaybını önlemek amacıyla kolayca ulaşılabilecek örneklemden verilerin toplanmasıdır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2020).

Araştırmanın nitel boyutunun çalışma grubunu ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlik örnekleme ile seçilen 20 öğrenci oluşturmaktadır. Maksimum çeşitlilik örneklemede görece olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve oluşturulan örnekleme ele alınan konuya taraf olabilecek kişilerin çeşitliliğini maksimum düzeyde yansıtmak amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırmada cinsiyet ve sınıf düzeyi açısından maksimum çeşitliliğin sağlanması amaçlanmıştır. Araştırmaya katılım, gönüllülük esasına uygun olarak yürütülmüştür.

2.3. Verilerin Toplanması

Öncelikle Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı'ndan, araştırmanın etik açıdan uygunluğu onayı alınmıştır. Etik onayı sonrası Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nden araştırma

uygulama izni alınmıştır. Verilerin toplanabilmesi amacıyla araştırmada kullanılan ölçekleri geliştiren araştırmacılardan da elektronik posta yolu ile gerekli izinler alınmıştır. Pandemi sürecinde öğrencilerin uzaktan eğitime devam etmesi sebebiyle veriler internet ortamında toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından ilgili ölçekler Google Form aracılığıyla Bilsem öğretmenlerine ölçeklerin doldurulmasına ilişkin açıklama metni ile birlikte ulaştırılmıştır. Öğretmenler ölçekleri zoom üzerinden yaptıkları canlı ders esnasında ölçekler ile ilgili gerekli açıklamaları yaptıktan sonra öğrencilerin doldurmalarını sağlamıştır. Araştırmanın nitel kısmındaki görüşmeler ise yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yaklaşık 10 dakika sürmüştür.

2.4. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler “Psikolojik İyi Oluş Ölçeği”, “Algılanan Sosyal Yetkinlik Ölçeği” ve araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır.

2.4.1. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Diener, vd. (2009) tarafından geliştirilen Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Telef (2013) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Sekiz maddeden oluşan likert tipi ölçek 1-7 arasında cevaplanmaktadır. Ölçekten en düşük 8, en yüksek ise 56 puan alınmaktadır. Ölçekten alınabilecek yüksek puan psikolojik iyi oluşun yüksek olduğunu göstermektedir. Uyarlama çalışmasında yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplam açıklanan varyansın %42 olduğu ve maddelerin tek faktör altında toplandığı tespit edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucuna göre ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranının $(92.90/20= 4.645)$ 5’in altında olduğu saptanmıştır. Diğer uyum indeksleri ise RMSEA= 0.08, SRMR= 0.04, GFI= 0.96, NFI= 0.94, RFI= 0.92, CFI= 0.95 ve IFI=0.95 şeklinde çıkmıştır. Güvenirlik çalışması sonucunda Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .80 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .85 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca, Kermen, İlçin-Tosun ve Doğan (2016)’ın liseli ergenlerle yaptığı araştırmada ölçeğe ilişkin doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarının ($\chi^2/df= 2.99$, RMSEA= 0.8, SRMR= 0.44, CFI= 0.97, NFI= 0.96, IFI= 0.97) kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu tespit edilmiştir.

2.4.2. Algılanan Sosyal Yetkinlik Ölçeği

Anderson-Butcher, Iachini ve Amorose (2007) tarafından geliştirilen Algılanan Sosyal Yetkinlik Ölçeği, Sarıçam, Akın, Akın, ve Çardak (2013) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Altı maddeden oluşan likert tipi ölçek 5’li bir derecelendirmeye sahiptir. Ölçekten en düşük 6, en yüksek ise 30 puan alınmaktadır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin orijinal formu ile tutarlı olarak 6 maddeden oluştuğu ve ölçek maddelerinin tek faktör altında toplandığı saptanmıştır ($\chi^2=7.34$, $sd=7$, RMSEA=.010, CFI=1.00, RFI=0.99, IFI=1.00, AGFI=.98, GFI=.99, NFI=.99 ve SRMR=.018). Ölçeğin faktör yükleri .57 ile .80 arasında çıkmıştır. Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlilik katsayısı ise .80 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının ise .52 ile .66 arasında olduğu ve %27’lik alt-üst grupların ortalamaları arasındaki tüm farkların anlamlı olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçlar , ölçeğin lise öğrencilerinde sosyal yetkinliği ölçmede kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .79 olarak hesaplanmıştır.

2.4.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Özel yetenekli ergenlerin psikolojik iyi oluş, psikolojik iyi oluşu olumlu ve olumsuz etkileyen, sosyal yetkinlik ve sosyal yetkinliğin psikolojik iyi oluşa katkısı ile ilgili görüşlerini tespit etmek amacıyla araştırmacılar tarafından 5 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Formda yer alan soruların öğrenciler tarafından anlaşılabilirliği ve amaca uygunluğu açısından değerlendirilmesi amacıyla 3 alan uzmanından destek alınmıştır. Uzman görüşleri sonrası belirtilen düzeltmeler yapılmış ve görüşme formuna son şekli

verilmiştir. Görüşme öncesi öğrencilere araştırmanın amacı ve önemi hakkında bilgi verilmiş ve isimlerinin ve paylaşımlarının gizli kalacağı konusunda gerekli açıklama yapılmıştır.

Görüşme soruları aşağıdaki gibidir:

1. Sizce psikolojik iyi oluş nedir?
2. Psikolojik iyi oluşunuzu neler olumsuz etkilemektedir?
3. Psikolojik iyi oluşunuzu neler artırmaktadır?
4. Sizce sosyal yetkinlik nedir?
5. Sosyal yetkinliğinizin psikolojik iyi oluşunuza katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi öncesi verilerin normal dağılıp dağılmadığını saptamak amacıyla basıklık ve çarpıklık katsayılarına bakılmıştır. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'nin .46 ile -.73, Algılanan Sosyal Yetkinlik Ölçeği'nin ise 1.27 ile -.63 şeklinde dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca regresyon analizi için gerekli olan varsayımları sağlayabilmek için modelde hata terimlerinin birbirinden etkilenmemesi gerekir. Bu doğrultuda otokorelasyonu belirlemede kullanılan Durbin Watson değeri 1.98 olarak hesaplanmıştır. Arzulanan değer 1.50 ile 2.50 arasında olması modelde otokorelasyon olmadığını ve regresyon varsayımının sağlandığını ifade etmektedir (Kalaycı, 2006). Hesaplanan basıklık ve çarpıklık değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında olması normallik varsayımını karşılamasından dolayı verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır (Fidell ve Tabachnick, 2015). Araştırmanın amacı kapsamında ilk olarak psikolojik iyi oluş ile sosyal yetkinlik arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla "Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi" yapılmıştır. Algılanan sosyal yetkinliğin ve cinsiyetin psikolojik iyi oluşu yordama düzeyini belirlemek için ise "Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi" yapılmıştır. Cinsiyet değişkeni süreksiz değişken olması sebebiyle dummy değişken olarak tanımlanarak analize dahil edilmiştir. Bu tanımlamaya göre erkek öğrenciler "0", kız öğrenciler "1" şeklinde kodlanmıştır. İlgili analizler, SPSS 22.0 programı kullanılarak gerçekleştirilmiş olup .05 anlamlılık düzeyi olarak kabul edilmiştir. Görüşme yoluyla ulaşılan veriler ise nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi, elde edilen verilerin derinlemesine analiz edilmesini ve önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak tanımaktadır. İçerik analizinde amaç, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

3. Bulgular

3.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı olan özel yetenekli ergenlerin psikolojik iyi oluşları ile sosyal yetkinlikleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığına bakılmıştır. Her bir değişkene ilişkin ortalama ve standart sapmalar ile değişkenler arasındaki korelasyon değeri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Değişkenler arasındaki ikili korelasyon değerleri

Değişkenler	\bar{X}	S	1	2
1.Psikolojik iyi oluş	40.72	8.34	-	.586*
2.Sosyal yetkinlik	24.10	3.25		-

*p<.05

Tablo 1 incelendiğinde, özel yetenekli ergenlerin psikolojik iyi oluşları ile sosyal yetkinlik puanları arasında ($r=.586$, $p<.05$) pozitif yönde orta düzeyde ($.30<r<.70$) anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Ayrıca bu ilişkinin kurgulanan modelde çoklu bağlantı sorunu yaratmayacak düzeyde olduğu ($r<.90$) anlaşılmaktadır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014).

Araştırmanın ikinci alt amacı olan sosyal yetkinlik düzeyinin ve cinsiyetin özel yetenekli ergenlerin psikolojik iyi oluşlarını ne ölçüde yordadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen çoklu regresyon analizine ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Sosyal yetkinlik ve cinsiyetin ergenlerin psikolojik iyi oluşlarını yordamasına ilişkin regresyon analizi bulguları

Yordayıcı Değişken	B	SH(B)	β	t	p
Sabit	4.122	2.196	-	1.877	.041
Sosyal yetkinlik	1.508	.089	.588	16.921	.000
Cinsiyet (dummy)	.553	.583	.033	.948	.344

$r=.587$ $r^2=.345$ $F_{(2,544)}=143.161^*$ $p=.000$

* $p<.05$

Tablo 2 incelendiğinde, çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları sosyal yetkinliğin ve cinsiyetin ergenlerin psikolojik iyi oluşlarını istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordadığını ve regresyon için kurgulanan modelin anlamlı olduğunu göstermektedir ($r=.587$, $r^2=.345$, $F_{(2,544)}=143.161$, $p<.05$). Modelde yer alan sosyal yetkinlik ve cinsiyet birlikte ergenlerin psikolojik iyi oluş puanlarındaki değişikliğinin %34.50’sini açıklamaktadır. Bu bağlamda kurgulanan regresyon modelindeki sosyal yetkinlik ile cinsiyet değişkeninin birlikte, ergenlerin psikolojik iyi oluşları üzerinde büyük ($.26<r^2$) bir etki değerine sahip olduğu söylenebilir (Cohen, 1988).

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçlarına bakıldığında ise sosyal yetkinliğin ergenlerin psikolojik iyi oluşları üzerinde pozitif yönde anlamlı bir yordayıcı olduğu ($t=16.921$, $p<.05$), cinsiyetin ise ergenlerin psikolojik iyi oluşları üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır ($t=.948$, $p>.05$). Bu bulgular dikkate alındığında, ergenlerin sosyal yetkinlik düzeylerindeki artışın, psikolojik iyi oluşlarına olumlu yönde katkı sunacağı söylenebilir.

3.2. Nitel Verilere İlişkin Bulgular

Araştırmanın nitel boyutunda psikolojik iyi oluşu yüksek (PY) 8 ve psikolojik iyi oluşu düşük (PD) 12 öğrenci olmak üzere toplam 20 öğrenci ile yapılan görüşmelerin içerik analizi ile çözümlenmesi neticesinde her soruya ilişkin ortaya çıkan temalar, alt kategoriler ve frekanslar tablolandırılmıştır. Görüşmede ilk olarak “*Sizce psikolojik iyi oluş nedir?*” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin psikolojik iyi oluşun tanıma ile ilişkili görüşleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Ergenlerin psikolojik iyi oluşu algılayışına ilişkin görüşleri

Temalar	Alt Kategoriler	Frekanslar
Psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek ergenlerin psikolojik iyi oluş algısı	Mutluluk	8
	Yaşam memnuniyeti	3
	İyimser olmak	2
	Hedefe sahip olmak	2
	Etkili karar verebilmek	1
	Yeterlilik	1
	Sağlıklı ilişkiler	1
Psikolojik iyi oluş düzeyi düşük ergenlerin psikolojik iyi oluş algısı	Fiziksel sağlık	1
	Mutluluk	6
	Yaşam memnuniyeti	4
	Yeterlilik	3
	İyimser olmak	1
	Etkili karar verebilmek	1
	Sağlıklı ilişkiler	1
Fiziksel sağlık	1	
Kendini kabul	1	
Sorumluluklarını yerine getirmek	1	

Tablo 3 incelendiğinde psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek ve düşük ergenlerin ağırlıklı olarak psikolojik iyi oluşu mutluluk ve yaşam memnuniyeti olarak algıladıkları görülmektedir. Ergenlerin bu alt kategorilere ilişkin görüşleri şu şekildedir: PY1 “İnsanın mutlu olması ve günlük hayatta yaptığı aktivitelerden zevk almasıdır.” PY5 “Hayattan zevk almaktır. Yaptığın şeyleri sevmektir. Mutlu olmaktır.” PY6 “Kendini huzurlu hissetmektir. Çok gergin bir ruh halinde olmamaktır.” PD3 “Kendini iyi hissetmek, mutlu olmak demektir.” PD7 “Kendini iyi adlandırabilecek bir şekilde psikolojik hayat sürmektir.” PD8 “Hayatın bireyi tatmin etmesidir.” PD10 “Hayatında kendini tatmin etmek ve mutlu olmak demektir.” Psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek ergenler mutluluk ve yaşam memnuniyeti dışında psikolojik iyi oluşu hedefe sahip olma ve iyimser olmak; psikolojik iyi oluş düzeyi düşük ergenler ise psikolojik iyi oluşu yeterlilik olarak algıladıklarını ifade etmiştir. Örneğin, PY10 “Olumsuz düşünmemektir. Kendimizi psikolojik olarak iyi hissetmemiz için kendimizi olumsuz düşüncelerden çekerek bunu başarabiliriz.” PY2 “İnsanın geleceği ve şu anki hayatı ile ilgili olumlu ve sağlıklı düşünceleri olmasıdır. Aynı zamanda amacı olması demektir.” PD2 “Kendini yeterli ve iyi hissetmektir.” şeklinde düşüncelerini belirtmiştir. Ayrıca ergenler psikolojik iyi oluşu etkili karar verebilmek, sağlıklı ilişkiler kurabilmek, fiziksel sağlık, kendini kabul ve sorumluluklarını yerine getirmek olarak algıladıkları görülmektedir. Örneğin, PY5 “İlişkilerinde iyi olmaktır.” PD9 “Sorumluluklarımı yerine getirdiğimde psikolojik olarak kendimi iyi hissediyorum.” PD2 “Kendini olduğu gibi kabul edebilmektir.” PD3 “Mantıklı kararlar verip mantıklı hareket edebilmektir.” PD6 “İnsanın çevresiyle, arkadaşlarıyla, ailesiyle iyi anlaşabilmesidir.” şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir.

Görüşmede öğrencilere ikinci soru olarak “Psikolojik iyi oluşunuzu neler olumsuz etkilemektedir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarını olumsuz etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Ergenlerin psikolojik iyi oluşu olumsuz etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri

Temalar	Alt Kategoriler	Frekanslar
Psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek ergenlerin psikolojik iyi oluşunu olumsuz etkileyen dış faktörler	Üzücü olaylar	6
	Arkadaşlık ilişkileri	6
	Aile içi ilişkiler	4
	Sınavlar	1
Psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek ergenlerin psikolojik iyi oluşunu olumsuz etkileyen kişisel faktörler	Öz güven eksikliği	3
	Düşük benlik saygısı	1
Psikolojik iyi oluş düzeyi düşük ergenlerin psikolojik iyi oluşunu olumsuz etkileyen toplumsal faktörler	Arkadaşlık ilişkileri	8
	Aile içi ilişkiler	7
	Üzücü olaylar	4
	Ülkenin durumu	3
	Sınavlar	1
Psikolojik iyi oluş düzeyi düşük ergenlerin psikolojik iyi oluşunu olumsuz etkileyen kişisel faktörler	Düşük benlik saygısı	2
	Manevi eksiklik	1
	Karamsarlık	1

Tablo 4 incelendiğinde psikolojik iyi oluşu yüksek ergenlerin daha çok üzücü olayların, arkadaşlık ilişkileri, aile içi ilişkiler ve öz güven eksikliğinden kaynaklı psikolojik iyi oluşlarının olumsuz etkilendiği görülmektedir. Ayrıca sınavların ve düşük benlik saygısının da psikolojik iyi oluşu olumsuz etkilediği görülmektedir. Benzer şekilde psikolojik iyi oluşu düşük ergenlerde de ağırlıklı olarak üzücü olayların, arkadaşlık ilişkilerinin ve aile içi ilişkilerin psikolojik iyi oluşu olumsuz etkilemektedir. Diğer yandan ülkenin durumu, sınavlar, düşük benlik saygısı, manevi eksiklik ve karamsarlık da psikolojik iyi oluşu olumsuz etkilemektedir. Örneğin, PY2 “İnsanlarla ilişkilerimiz olumsuz etkiler. Mesela arkadaşlık ilişkilerinde en iyi arkadaşının seni umursamıyorsa ya da aile içinde de aynı şekilde... ayrıca kendini yetersiz hissetmek de kişiyi etkilemektedir.” PY4 “Bir yakınımı kaybetmek gibi olumsuz olaylar psikolojimi olumsuz etkileyebiliyor.” PY3 “Aile içinde kavgalar varsa bu etkileyebilir.” PY5

“Dış faktörler... arkadaşlıklar, aile ile ilişkiler... Ailemle sürekli kavga ettiğim bir ortamda bulunmak istemem.” PY6 “Çok istediğim bir şeyi başaramamak ya da başaramayacağını düşünmek yani bir şeyde yeterli olmadığımı düşünmek beni etkileyebilir.” PY7 “Kötü bir haber almak, örneğin, bir yakınını ölüm haberi gibi. Bu iyi oluşu olumsuz etkilemektedir.” PD1 “İnsanlar olumsuz etkilemektedir. Mesela, arkadaşlarımızla ve ailemle tartışırsak psikolojik olarak çökebiliriz.” PD10 “Hayatımızda karşılaştığımız olaylar olumsuz etkiler. Örneğin, arkadaşları tarafından dalga geçilmesi gibi zorbaca davranışlar ya da aile içi sorunlar...” PD8 “Arkadaş çevresi ve aile... Mesela, aile içinde kavga olursa ya da şiddet gibi şeylerin olması... Ülkenin bulunduğu durum da etkiler... ekonomik olarak yaşanan sıkıntılar gibi...” PD7 “Sınavlar ve sınav hazırlık süreci olumsuz etkileyebiliyor.” PD2 “Ben yeterli değilim şeklindeki söylemler etkileyebilir. Ayrıca etrafımızda ekonomik kriz gibi bizim elimizde olmayan şeylerin gelişmesi...” PD3 “Geleceğe iyimser bakmadığım için bu konudaki endişeler de olumsuz etkiliyor.” PD6 “Siyasi ya da ekonomiyle ilgili duyduğum endişeler... Bundan dolayı yurt dışında okumak istiyorum. Kendimi Müslümanlık için yeterli bulmadığımda psikolojik iyi oluşum olumsuz etkileniyor. Yani yaptıklarımı yeterli bulmuyorum.” şeklinde paylaşımda bulunmuştur.

Üçüncü soru olarak öğrencilere “Psikolojik iyi oluşunuzu neler artırmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarını artıran faktörlere ilişkin görüşleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Ergenlerin psikolojik iyi oluşu artıran faktörlere ilişkin görüşleri

Temalar	Alt Kategoriler	Frekanslar
Psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek ergenlerin psikolojik iyi oluşunu artıran dış faktörler	Arkadaşlık ilişkileri	6
	Başarılar	4
	Saygı görmek	3
	Hobiler	3
	Aile içi ilişkiler	2
	Uzman desteği	1
	Sosyal destek	1
Psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek ergenlerin psikolojik iyi oluşunu artıran kişisel faktörler	Öz güven	2
	İyimserlik	1
Psikolojik iyi oluş düzeyi düşük ergenlerin psikolojik iyi oluşunu artıran dış faktörler	Arkadaşlık ilişkileri	5
	Hobiler	5
	Başarılar	5
	Aile içi ilişkiler	3
	Sosyal destek	2
Psikolojik iyi oluş düzeyi düşük ergenlerin psikolojik iyi oluşunu artıran kişisel faktörler	Hedefler	2
	Sorumluluk alabilmek	1
	Kendini ifade edebilmek	1

Tablo 5 de görüldüğü gibi, psikolojik iyi oluşu yüksek ergenlerin psikolojik iyi oluşlarını artıran faktörlerin ağırlıklı olarak arkadaşlık ilişkilerinin, elde ettiği başarılarının, çevresi tarafından saygı görmelerinin, hobilerinin ve aile içi ilişkilerinin olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, yüksek öz güvenin ve iyimserliğin de öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarını artıran kişisel faktörler olduğu görülmektedir. Psikolojik iyi oluşu düşük ergenlerin ise psikolojik iyi oluşlarını daha çok arkadaşlık ilişkileri, hobileri, başarıları ve aile içi ilişkileri etkileyen faktörler olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, sorumluluk almak ve kendini ifade edebilmek ise öğrencilerin iyi oluşlarını artıran kişisel faktörler olarak çıkmıştır. Örneğin, PY2 “Hedeflerime ulaştığımda ve kendimi yeterli hissettiğimde psikolojik iyi oluşum olumlu etkilenmektedir. Ayrıca çevremdeki insanların düşüncelerime saygı göstermesi de olumlu etkilenmektedir.” PY9 “Psikolojik destek almak bana iyi geliyor.” PY10 “Bence insanın kendisi artırır. Ben özellikle her zaman olumlu olmaya çalışıyorum. Bunun dışında güzel arkadaşlıklar ve iyi bir aile de psikolojik iyi oluşu artırabilir.” PY3 “İyi alışkanlıkları olan arkadaşlarla

birlikte olmak.... İyi bir aile.... Mutlu olduğu aktiviteleri yapmak da kişiye iyi gelebilir.” PY5 *“Sevdiğim şeyleri yapmak yani serbest zaman etkinleri ve kendine güvenmek. Spor benzeri aktiviteler gerçekten iyi geliyor.”* PY6 *“Genel olarak, sevdiğim insanlarla iletişim kurmak, onlarla birlikte olmak.... Ya da çok uzun zamandır hazırlandığı bir şeyi iyi şekilde sonuçlanması..... kitap okumak, müzik dinlemek gibi sevdiğim şeyleri yapmak...”* PY7 *“Yaptığım şeylerde başarılı olmak bana iyi geliyor.”* PD10 *“Emek verdiğim bir şeyde emeklerimin karşılığını almam olumlu etkiler. Örneğin, çalıştığım bir sınavdan iyi bir puan almak gibi. Aile içi iyi ilişkiler ve yaşadığım bir sorunda sosyal çevre tarafından destek almak da olumlu etkiler.”* PD8 *“İnsanın bir hedefinin olması psikolojik iyi oluşu artırır. Çevresi tarafından desteklenmesi ve hobi faaliyetlerinin olması da etkiler.”* PD7 *“İnsanın kendi ilgi alanlarına yönelip o alanlarda bir şeyler yapabilmesi bence psikolojik iyi oluşu olumlu anlamda etkiliyor.”* PD9 *“Hobilerim ve sorumluluklarımı yerine getirmek kendimi iyi hissettiriyor.”* PD3 *“Ailemle aramın iyi olması, arkadaşlarla sorun yaşamamam.... Sınavlardan yüksek not almam... Genel olarak istediğim şeyleri elde etmek beni mutlu eder.”* şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Görüşmede dördüncü soru olarak *“Sizce sosyal yetkinlik nedir?”* sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin sosyal yetkinlik ile ilgili görüşleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Ergenlerin sosyal yetkinliği algılayışına ilişkin görüşleri

Temalar	Alt Kategoriler	Frekanslar
Psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek ergenlerin sosyal yetkinlik algısı	Sağlıklı ilişki kurabilme	7
	Girişken olmak	4
	Etkili iletişim becerisine sahip olmak	3
	Sosyal olmak	3
Psikolojik iyi oluş düzeyi düşük ergenlerin sosyal yetkinlik algısı	Sağlıklı ilişki kurabilmek	7
	Girişken olmak	4
	Kendini ifade edebilmek	4
	Sosyal olmak	3
	Etkili iletişim becerisine sahip olmak	2

Tablo 6 incelendiğinde, psikolojik iyi oluşu yüksek ergenlerin sosyal yetkinliği sağlıklı ilişki kurabilme, girişken olmak, etkili iletişim becerisine sahip olmak ve sosyal olmak şeklinde algıladıkları görülmektedir. Ayrıca, kendini ifade edebilmek dışında psikolojik iyi oluşu düşük ergenlerin de sosyal yetkinliği psikolojik iyi oluşu yüksek ergenlerle benzer şekilde algıladıkları anlaşılmaktadır. Örneğin, PY9 *“İnsanlarla ilişki kurabilmek geliyor aklıma. Ayrıca liderlik gibi yetilerinin de olması gerekiyor.”* PY2 *“İyi ilişkiler kurabilmektir. En başta empati kurabilmek gerekir. Yani karşı taraftaki kişiyi de anlamak gerekir.”* PY8 *“Sosyal yetkinlik iyi iletişim kurabilme, arkadaşlık ilişkilerinde iyi olmaktır.”* PY10 *“Bir insanın sosyal alanlarda girişken olmasıdır. Örneğin, sınıf önünde bir sunum yapabilmesidir. Kendini geri çekmemesi gerekir. Arkadaşlık ilişkileri kurabilmesi de gerekir.”* PY1 *“Bir insanın diğer insanlarla ne kadar iyi kaynaşabildiği, utangaç olmaması gibi şeylerdir.”* PY3 *“Sosyal olarak yeterli olmak, tanımadığı insanlarla rahatlıkla tanışabilmek, a sosyal yani içine kapanık olmamak demektir.”* PY5 *“Sosyal yetkinlik sosyal ilişkilerinde iyi ilişkiler kurabilmektir. İnsanları dinleyebilmek gerekir. Bir de empati yapmak çok önemli. Bence empati yapamadığın kimseyle iletişim kuramazsın.”* PY6 *“Bence sosyal yetkinlik nasıl iletişim kuracağını bilmektir. Etkili iletişim kurabilmektir.”* PY7 *“Toplum içinde diğer insanlarla iletişim kurabilmedir. Yani toplumla ilişki içinde olmaktır.”* PD10 *“Sosyal ilişkilerle ilgili bir kavramdır. İyi ilişkiler kurmak bence bir yeterliliklerdir.”* PD7 *“Sosyal çevrede aktif olma, insanlara kendini iyi ifade edebilme.... Genel olarak insan topluluğunda kendini geriye çekmeme, insanlarla olumlu bir şekilde yaşayabilmektir.”* PD9 *“Ne aşırı ne de a sosyallığe kaçan sosyallik derecesidir. Dinleme ve konuşma becerisidir. Karşımdaki kişi bana rahatça kendini anlatabiliyorsa ya da karşımdakini dikkatlice dinleyebiliyorsa...”* PD3 *“İnsanlar içinde kendini ifade edebilme, insanlarla anlaşabilmedir.”* PD4 *“Sosyal çevremle iyi iletişim kurabilmektir. En önemlisi de kendini ifade*

etme yeteneğidir.” PD5 “Sosyal yetkinlik, dinleme becerisi, empati kurabilme, utangaç olmama yani açık bir insan olmaktır.” PD6 “Bir kişinin arkadaşlık kurabilme becerisidir. Bir insanın ilişkileri ne kadar iyi olursa sosyal yetkinliği de o kadar yüksek olur.” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Öğrencilere son olarak “Sosyal yetkinliğinizin psikolojik iyi oluşunuza katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusu sorulmuş ve öğrencilerin cevaplarına ilişkin bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Ergenlerin sosyal yetkinliğin psikolojik iyi oluşa katkısına ilişkin görüşleri

	Cevaplar	Frekanslar
Psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek ergenlerin görüşleri	Kesinlikle katılıyorum	7
	Kısmen katılıyorum	3
Psikolojik iyi oluş düzeyi düşük ergenlerin görüşleri	Kesinlikle katılıyorum	9
	Kısmen katılıyorum	1

Tablo 7 incelendiğinde, hem psikolojik iyi oluşu yüksek hem de düşük öğrencilerin sosyal yetkinliğin psikolojik iyi oluş üzerinde etkisi olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, özel yetenekli ergenlerde psikolojik iyi oluş ile algılanan sosyal yetkinlik arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma bulguları, psikolojik iyi oluş ile algılanan sosyal yetkinlik arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki olduğunu ve algılanan sosyal yetkinliğin psikolojik iyi oluşu anlamlı olarak yordadığını göstermiştir. Özel yetenekli ergenlerin sosyal yetkinlik düzeyi arttıkça psikolojik iyi oluş düzeyi de artmaktadır. Araştırmada elde edilen nitel bulgulara göre de, sosyal yetkinliğe sahip olmak psikolojik iyi oluşun yüksek olmasını sağlamaktadır. Özel yetenekli ergenlerde psikolojik iyi oluş ile sosyal yetkinlik arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamış olması bu çalışmanın özgün bir çalışma olduğunu göstermektedir. Koca (2019) özel yetenekli ergenlerde öz yeterlik ile iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, toplam öz yeterlik puanı ile iyi oluş toplam puanı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulmuştur. Ergenlerin öz yeterlik algısının yükselmesi iyi oluşu olumlu etkilemektedir. Alanyazın incelendiğinde psikolojik iyi oluş ile sosyal yetkinlik arasındaki ilişkiyi inceleyen ve normal gelişim gösteren bireylerle farklı örneklem gruplarıyla çalışılmış araştırmalara da rastlamak mümkündür. Hamurcu (2011) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada, ergenlerin sosyal yetkinlik inançları ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Holopainen, Lappalainen, Junttila ve Savolainen (2012) ergenlerde psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada kişilerarası iş birliğinin psikolojik iyi oluşu olumlu etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca Audrin ve Blaya (2020) yaptıkları çalışmada ise sosyal yetkinlik ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif ilişki olduğunu ifade etmişlerdir. Cooper, Okamura ve McNeil (1995) kişiler arası etkileşimden algılanan doyum ile psikolojik iyi oluş arasında anlamlı ilişki olduğunu ifade etmiştir. Lyubomirsky, King ve Diener’e (2005) göre, bireyin psikolojik iyi oluşu sosyal ilişkilerde niceliği ve niteliği artırmaktadır. Psikolojik iyi oluşun değerlendirilmesinde akran ilişkileri, sosyal yetkinlik gibi olumlu göstergeler ele alınmaktadır (Lippman, Moore ve McIntosh, 2011). Tohum ve Tortop’a (2018) göre özel yeteneklilerin, sahip oldukları becerilerini geliştirmeleri ve çevreleri ile olumlu ilişkiler kurmaları mutlu olmalarına katkı sağlamaktadır. Araştırmanın nitel bulguları, kendini ifade edebilmenin, arkadaşlık ilişkilerinin ve aile içi ilişkilerin bireylerin psikolojik iyi oluşunu etkilediğini göstermiştir. Genel olarak, kişiler arası ilişkileri olumsuz algılayan bireylerin psikolojik iyi oluşları olumsuz etkilenmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu ise cinsiyetin psikolojik iyi oluş üzerinde anlamlı etkisinin olmaması ve anlamlı olarak yordamamasıdır. Alanyazın incelendiğinde farklı bulgular mevcuttur. Erdem ve Baloğlu (2008) yaptıkları çalışmada özel yeteneklilerin psikolojik belirti

düzeylerinde cinsiyet açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır. Başka bir çalışmada, Eryılmaz ve Aypay (2011) ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Timur (2008) tarafından yetişkin bireylerle yapılan çalışmada da cinsiyet ile psikolojik iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir. Benzer şekilde Cooper, Okamura ve McNeil (1995) psikolojik iyi oluş ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki olmadığını sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgular araştırma bulgusunu destekler niteliktedir. Alanyazında psikolojik iyi oluşun cinsiyete göre farklılaştığını gösteren araştırmalara da rastlamak mümkündür. Gönenç (2019) kız ergenlerin psikolojik iyi oluş puanlarının erkek ergenlerin puanlarından anlamlı olarak yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Geçgin ve Sahranç'ın (2017) üniversite öğrencilerinde belirsizliğe tahammülsüzlük ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada psikolojik iyi oluş toplam puanları kadın öğrencilerin lehine anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Kermen, Tosun ve Doğan (2016) ise liseli ergenlerle yaptıkları çalışmada erkek öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin kız öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sosyal yaşam içerisinde, bireyin içinde bulunduğu duruma, çevreye ve koşullara uyum sağlaması ve başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurması gerekmektedir (Karataş ve Tagay, 2021). Düşük sosyal ilişkiler ve sosyal ilişkilerdeki bozulmalar psikolojik iyi oluş düzeyinde anlamlı bir azalışa sebep olmaktadır (Damasio, Melo ve Silva, 2013). Özellikle ergenlik döneminde duygusal ve sosyal sorunlarla karşılaşan bireylerin kişilerarası çatışmalara karşı daha duyarlı olmaları onların daha kolay stres yaşamalarına sebep olmaktadır (Neihart, 1999). Kendilerini sosyal yönden daha yeterli olarak algılayan bireylerin, daha girişken, ilişkilere açık, kendisiyle barışık, karşılaştığı problemlere çözümler üretebilen ve kendini koruyabilen bir yapıya sahip olabilecekleri söylenebilir (Canbay, 2010). Araştırmanın nitel bulgularına göre, sağlıklı ilişki kurabilme, etkili iletişim becerisine sahip olmak, kendini ifade edebilmek, girişkenlik ve sosyallik sosyal yetkinliğin bir göstergesidir. Gülşen'e (2013) göre, bireyler, toplum içerisinde sergilediği davranışlarla duygu ve düşüncelerini ifade edebilmekte, sergilediği davranışlar yoluyla diğer bireylerden ayrılmakta ve bir birey olarak toplumda var olabilmektedir. Sosyal faaliyetlerde yer almak, kendini arkadaş gruplarına ait olarak hissetmek, diğerlerine karşı nasıl davranılacağını öğrenmek, bireyin niteliklerini kullanabilmesi, geleceğe hazırlanabilmesi açısından önemlidir. Peterson, Duncan ve Canady (2009), özel yetenekli bireylerin sorunlarını akran ilişkileri ve yalnızlık olarak belirtmişlerdir. Dağlıoğlu'na (2010) göre özel yetenekliler sosyal ilişkiler konusunda yaşlılarının gerisinde gelişim gösterebilmektedirler. Özbay ve Palancı (2011) ise, özel yetenekli ergenlerin düşünüldüğünden fazla sosyal uyum sorunları yaşadığını ifade etmiştir. Özel yetenekli ergenlerin var olan potansiyellerini etkili olarak kullanabilmeleri amacıyla psikolojik gelişimleri için risk olabilecek faktörlerin ortaya çıkarılması ve aynı zamanda ele alınabilmesi büyük öneme sahiptir (Toplu, 2013). Karataş ve Tagay (2021) uygun müdahalelerin özel yeteneklilerin kişilerarası ilişkilerinin ve sosyal uyumlarının geliştirilmesine katkısı olduğunu ifade etmiştir. Özellikle hemen her çağda toplumları ileriye götürmüş ve model olmuş özel yetenekli bireylerin psikolojik sağlıkları, hem kendilerinin yaşam kalitesini artırmakta hem de toplumların gelişimine katkı sağlayacağından üstünde önemle durulması gereken bir durumdur (Saranlı ve Metin, 2012). Sonuç olarak, özel yetenekli ergenlerin yüksek psikolojik iyi oluşa sahip olmasının, onların var olan yeteneklerini kullanarak hem bugünümüz hem de yarınlarımız için daha yararlı olabilmelerinde önemli bir rolü olduğu söylenebilir.

Öneriler

Her çalışmada olduğu gibi bu çalışmanın da sınırlılıkları vardır. Araştırmanın verilerinin pandemi döneminde online olarak toplanmasının çalışmanın sınırlılığı olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmanın sonuçlarına dayalı uygulamaya ve bu konu ile ilgili yapılacak sonraki çalışmalara yönelik bazı öneriler geliştirilmiştir.

1. Bu çalışmada sadece psikolojik iyi oluş ile algılanan sosyal yetkinlik arasındaki ilişki incelenmiştir. Gelecek çalışmalarda özel yetenekliler ile normal gelişim

- gösteren bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin karşılaştırıldığı çalışmalar da yapılabilir.
2. Bu araştırma özel yetenekli lise öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Gelecek araştırmalarda özel yetenekli ortaokul ve üniversite öğrencileri ile de çalışma yapılabilir.
 3. Özel yetenekli ergenlerde psikolojik iyi oluşun mükemmeliyetçilik, empatik eğilim, benlik saygısı, algılanan sosyal destek, problem çözme becerileri, aleksitimi, psikolojik zihinlilik gibi farklı değişkenlerle ilişkisi incelenebilir.
 4. Sosyal yetkinlik algısının psikolojik iyi oluşa etkisi düşünüldüğünde özel yetenekli ergenlerin özellikle sosyal becerilerinin geliştirilmesine yönelik psikoeğitim çalışmaları yapılabilir.

Kaynakça

- Akarsu, Ö. ve Mutlu, B. (2018). Üstün yetenekli çocukları anlamak: Çocukların sosyal ve duygusal sorunları. *Dicle Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 112-116.
- Akkanat, H. (1999). Üstün ve özel yetenekli çocuklar. *Milli Eğitim Bakanlığı Dergisi*, 103.
- Ateş, B (2016). Lise öğrencilerinin algılanan sosyal yetkinlik puanlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 185-194.
- Audrin, C. ve Blaya, C. (2020). Psychological well-being in a connected world: The impact of cyber victimization in children's and young people's life in France. *Frontier in Psychology*, 11, 1-11.
- Bergold, S. Wirthwein, L. Rost, D.H. ve Stainmayr, R. (2015). Are gifted adolescents more satisfied with their lives than their non-gifted peers? *Frontiers in Psychology*, 6, 1-10.
- Bilgin, M. (1999). 14-18 Yaş grubu ergenlere yönelik sosyal yetkinlik beklentisi ölçeği geliştirme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(12), 7-15.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Canbay, H. (2010). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Chen, A. (1980). Social development in gifted children. *Roeper Review*, 3(2), 42-44.
- Ciğerci, C.Z. (2006). *Üstün yetenekli olan ve olmayan ergenlerde benlik saygısı, başkalarının algılaması ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler: Fen lisesi ve düz lise karşılaştırması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Connolly, J. (1989). Social self-efficacy in adolescence; Relations with self-concept, social adjustment, and mental health. *Canadian Journal of Behavioral Science Review*, 21(3), 258-279.
- Cooper, H., Okamura, L. ve McNeil, P. (1995). Situation and personality correlates of psychological well-being: Social activity and personal control. *Journal of Research in Personality*, 29, 395-417.
- Corsana, P., Majorano, M. ve Champretavy, L. (2006). Psychological well-being in adolescence: The contribution of interpersonal relations and experience of being alone. *Adolescence*, 41 (162), 341-353.

- Cross, T. L. (2005). Nerds and geeks: society's evolving stereotypes of our students with gifts and talents. *Gifted Child Today*, 28(4), 26-65.
- Çelikkaleli, Ö. (2014). Ergenlerde bilişsel esneklik ile akademik, sosyal ve duygusal yetkinlik inançları arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 39(176), 347-354.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çorbacı-Oğuz, A. (2008). *6 yaş çocuklarında sosyal yeterliliğin, akran ilişkilerinin ve sosyal bilgi işleme sürecinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Dağlıoğlu, H. E. (2010). Özel yetenekli çocukların eğitiminde öğretmen yeterlikleri ve özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 39(186), 72-84.
- Damasio, F.B., Melo, R.L. ve Silva, J.P. (2013). Meaning in life, psychological well-being and quality of life in teachers. *Paidéia (Ribeirão Preto)*, 23(54), 73-82.
- Erdem, Ş. ve Baloğlu, M. (2008). Üstün yetenekli ergenlerin bazı psikolojik belirtilerinin betimlenmesi ve genel ergen popülasyonu ile karşılaştırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, 1, Özel Sayı, 53-66.
- Eren, F., Ömerelli-Çete A., Avcil S. ve Baykara, B. (2018). Emotional and behavioral characteristics of gifted children and their families. *Arch Neuropsychiatry*, 55, 105-112. <https://doi.org/10.5152/npa.2017.12731>
- Erozkan, A. (2013). İletişim becerileri ve kişilerarası problem çözme becerilerinin sosyal yetkinliğe etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2), 731-745.
- Ertürk, A., Keskinliç-Kara, S.B. ve Zafer-Güneş, D. (2016). Duygusal emek ve psikolojik iyi oluş: Bir yordayıcı olarak yönetsel destek algısı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1723-1744.
- Eryılmaz, A. ve Aypay, A. (2011). Ergen öznel iyi oluşu ile kimlik statüsü ilişkisinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 167- 179.
- Fidell, L. S. ve Tabachnick, B. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı* (M. Baloğlu, Çev.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Forgeard, M. J. C., Jayawickreme, E., Kern, M. ve Seligman, M. E. P. (2011). Doing the right thing: Measuring wellbeing for public policy. *International Journal of Wellbeing*, 1(1), 79-106.
- Geçgin, F.M. ve Sahranç, Ü. (2017). Belirsizliğe tahammülsüzlük ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(4), 739-755.
- Gönenç, Z. (2019). *15-17 Yaşlarındaki ergenlerde şükür ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin araştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Gülşen, M. (2013). *Sosyal öz-yeterlik ile psikolojik iyi olma arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Hamurcu, H. (2011). *Ergenlerin yetkinlik inançları ve psikolojik iyi oluşlarını yordamada psikolojik ihtiyaçlar* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Holopainen, L., Lappalainen, K., Junttila, N. ve Savolainen, H. (2012). The role of social competence in the psychological well-being of adolescents in secondary education. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 56(2), 199-212.

- Huppert, F. A. (2009). Psychological well-being: evidence regarding its causes and consequences. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 1(2), 137-164.
- Hwang, H.S. ve Cho, H.O. (2011). The relationship between leadership life skills, social competence, and self-regulation ability of scientifically gifted and regular middle school students. *Journal of Fisheries and Marine Sciences Education*, 23(3), 388-399.
- Kalaycı, Ş. (2006). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kale, H. (2019). *Lise öğrencilerinde sosyal medya kullanım amacı ile yalnızlık, zaman yönetimi, iletişim becerisi ve psikolojik iyi olma arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trabzon Üniversitesi, Trabzon.
- Karakuş, F. (2010). Üstün Yetenekli çocukların anne babalarının karşılaştıkları güçlükler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 127-144.
- Karataş, Z. ve Tagay, Ö. (2021). Exploring the effects of social skills psycho-education program developed for gifted middle school students on students' social skills. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 11(61), 177-198.
- Karataş, Z. ve Tagay, Ö. (2021). Özel/üstün yetenekli ortaokula devam eden ön ergenler için sosyal beceri ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 51, 367-392. doi:10.9779/pauefd.746428.
- Karataş, Z. ve Uzun, K. (2021). Ergenlerin kendilerini, başkalarını ve durumları affetme eğilimlerinin yordanmasında mükemmeliyetçilik, yalnızlık ve öz-şefkatin etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (58), 248-289. doi:10.21764/mauefd.877884
- Kartel, O. ve Tortop, H.S. (2019). Özel yetenekli ve normal öğrencilerin benlik saygısı ve bağlanma düzeyleri. *Özel Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 6(2), 167-177.
- Kaufman, F. A. ve Sexton, D. (1983). Some implications for home-school linkages. *Roeper Review*, 6(1), 49-51.
- Kermen, U., İlçin-Tosun, N. ve Doğan, U. (2016). Yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşun yordayıcısı olarak sosyal kaygı. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 20-29.
- Keyes, C. L. M., Shmotkin, D. ve Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 1007-1022.
- Koca, D. (2019). *Üstün yetenekli ergenlerde öz yeterlik ve iyi oluş: duygu düzenlemenin aracı rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Lee, S.Y., Olszewski-Kubilius, P. ve Thomson, D. (2012). The social competence of highly gifted math and science adolescents. *Asia Pacific Education Review*, 13, 185-197.
- Levent, F. (2011). *Özel yeteneklilerin eğitiminde görüş ve politikaların incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Lippman, L. H., Moore, K. A. ve McIntosh, H. (2011). Positive indicators of child well-being: A conceptual framework, measures, and methodological issues. *Applied Research in Quality of Life*, 6(4), 425-449.
- Lubinski, D., Benbow, C. P. ve Kell, H. J. (2014). Life paths and accomplishments of mathematically precocious males and females four decades later. *Psychological Science*, 25 (12), 2217-2232.

- Lyubomirsky, S., King, L. A. ve Diener, E. (2005). The benefits of frequent positive affect: Does happiness lead to success? *Psychological Bulletin*, 131(6), 803-855.
- McCallister, C., Nash, W. R. ve Meckstroth, E. (1996). The social competence of gifted children: Experiments and experience. *Roeper Review*, 18(4), 273-276.
- Morawska, A. ve Sanders, M. R. (2008). Parenting gifted and talented children: what are the key child behavior and parenting issues? *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 42(9), 819-827.
- Neihart, M. (1999). The impact of giftedness on psychological well-being: What does the empirical literature say? *Roeper Review*, 22(1), 10-17.
- Neihart, M. (2007). The socioaffective impact of acceleration and ability grouping: Recommendations for best practice. *Gifted Child Quarterly*, 51(4), 330-341.
- Ozbey, A. (2020). Human values and psychological well-being of gifted/talented students and their peers with average development. *Global Journal of Guidance and Counseling in Schools: Current Perspectives*, 1(2), 64-78.
- Öncü, H. (2002). Psikolojik danışma müdahalesi olarak küçük grupla psikolojik danışma. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 85-102.
- Özbay, Y. ve Palancı, M. (2011). Özel yetenekli çocuk ve ergenlerin psikososyal özellikleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 89-108.
- Özen, Ö. (2005). *Ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Peterson, J., Duncan, N. ve Canady, K. (2009). A longitudinal study of negative life events, stress and school experiences of gifted youth. *Gifted Child Quarterly*, 53(1), 34-49.
- Renzulli, J. S. (2012). Reexamining the role of gifted education and talent development for the 21st Century: A four-part theoretical approach. *Gifted Child Quarterly*, 56(3), 150-159.
- Rydell, A.M., Hagekull, B. ve Bohlin, G. (1997). Measurement of two social competence aspects in middle childhood. *Developmental Psychology*, 33(5), 824-833.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069-1081.
- Ryff, C. D. ve Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 719-727.
- Ryff, C.D. ve Singer, B.H. (2008). Know thyself and become what you are: A eudaimonic approach to psychological well-being. *Journal of Happiness Studies*, 9, 13-39.
- Salami, S. O. (2011). Personality and psychological well-being of adolescents: The moderating role of emotional intelligence. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 39(6), 785-794.
- Saranlı, A.D. ve Metin, N. (2012). Üstün yetenekli çocuklarda gözlenen sosyal-duygusal sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45(1), 139-163.
- Sarıçam, H., Akın, A., Akın, Ü. ve Çardak, M. (2013). Algılanan Sosyal Yetkinlik Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *JASSS (The Journal of Academic Social Science Studies)*, 6(3), 591-600.
- Savi-Çakar, F. ve Uzun, K. (2021). Teacher abuse, school burnout and school attachment as predictors of adolescents' risky behaviors. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 11(1), 217-258. doi:10.14527/pegegog.2021.007

- Segrin, C., Hanzal, A., Donnerstein, C., Taylor, M. ve Domschke, T. J. (2007). Social skills, psychological well-being, and the mediating role of perceived stress. *Anxiety, Stress & Coping*, 20(3), 321-329.
- Sevgili-Koçak, S. (2020). *Özel yetenekli çocukların sosyal duygusal gelişimlerine yönelik geliştirilen psiko-eğitim programının etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Shechtman, Z. ve Silektor, A. (2012). Social competencies difficulties of gifted children compared to nongifted peers. *Roeper Review*, 34(1), 63-7.
- Silverman, L. K. (1994). The moral sensitivity of gifted children and the evolution of society. *Roeper Review*, 17(2), 110-116.
- Syna Desivilya, H. ve Eizen, D. (2005). Conflict management in work teams: The role of social self-efficacy and group identification. *International Journal of Conflict Management*, 16(2), 183-208.
- Telef, B. B. (2013). Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİOO): Türkçe'ye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 374-384.
- Timur, M.S. (2008). *Boşanma sürecinde olan ve olmayan evli bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerini etkileyen faktörlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Tong, J. ve Yewchuk, C. (1996). Self-concept and sex-role orientation in gifted high school students. *Gifted Child Quarterly*, 40(1), 15-23.
- Toplu, E. (2013). *Üstün yetenekli ergenlerde görülen mükemmeliyetçi tutumlar ve problem çözme becerilerinin psikolojik iyilik hali ile ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Uzun, K. ve Öztürk-Gübeş, N. (2021). Relationships between adolescents' irrational beliefs, personality characteristics and stress coping. *Kastamonu Education Journal*, 29(5), 924-940. doi: 10.24106/kefdergi.790045
- Williams, K. L ve Galliher, R. V. (2006). Predicting depression and self-esteem from social connectedness, support, and competence. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 25(8), 855-874.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir. Yazarlar etik kurul izni gerektiren çalışmalarda, izinle ilgili bilgileri (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde ve ayrıca burada belirtmişlerdir.

Kurul adı: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

Tarih: 06.01.2021

No: GO 2021/49

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı : %50

2. yazar katkı oranı : %50